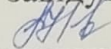

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра фінансів, обліку та економічної безпеки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. завідувача кафедри

Н. І. Гвоздей

“ 24 ” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТРАХУВАННЯ

Галузь знань **07** **Управління та адміністрування**

Спеціальність **071** **Облік і оподаткування**

Освітня програма **«Облік і оподаткування»**

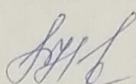
Робоча програма «Страховання» для здобувачів вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування.

Розробник: Чвертко Л. А., доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, канд. екон. наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки

Протокол № 1 від «24» серпня 2023 року

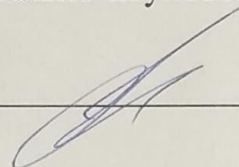
В.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки

 (доц. Н. І. Гвоздей)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти

Протокол № 1 від «24» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти

 (доц. Н.О. Пачева)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів		
Обсяг годин, у тому числі:		
Аудиторні:		
Лекційні	30	8
Семінарські / Практичні	30	8
Лабораторні		
Самостійна робота	30	74
Індивідуальні завдання	30	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: опанування теоретичних основ страхування, набуття системних знань і навичок щодо формування в майбутнього фахівця знань щодо організації та фінансового забезпечення страхування .

Завдання сприяти оволодінню здобувачами вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК 03. Здатність працювати в команді.

ЗК 04. Здатність працювати автономно.

ЗК 07. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 11. Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.

ФК 02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

ФК 05. Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень.

ФК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН 04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПРН 08. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

ПРН 09. Ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

ПРН 12. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи і комп'ютерні технології для обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхування

Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування

Необхідність захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Самострахування, його джерела й межі доцільного застосування.

Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність страхування. Місце страхування в системі економічних категорій. Функції страхування. Сфери застосування страхування.

Принципи страхування: страховий інтерес, максимальна добросовісність суб'єктів страхування, відшкодування втрат у межах збитків, франшиза, суброгація.

Роль страхування в активізації бізнесу, економії коштів, що резервуються на покриття можливих утрат від непередбачених обставин, та ефективнішому формуванні й використанні фондів соціального призначення, збільшенні обсягів інвестицій.

Тема 2. Класифікація страхування

Поняття класифікації, її наукове та практичне значення.

Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні. Основні види класифікацій за економічними ознаками. Класифікація за спеціалізацією страховика. Класифікація за статусом страховика. Класифікація за статусом страхувальника. Класифікація за родом безпеки: страхування ризиків від вогню, інженерних, сільськогосподарських, транспортних, фінансово-кредитних та інших ризиків.

Класифікація за об'єктами страхування. Галузі страхування: майнове, страхування відповідальності, особове страхування. Підгалузі і види страхування.

Класифікація за формами проведення. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування.

Тема 3. Страхові ризики і їх оцінка

Зміст ризику. Основні характеристики ризику. Розмір ризику та його врахування в страхуванні.

Загальні підходи та принципи розмежування ризиків. Страхові й нестрахові ризики. Види ризиків за суб'єктами, які підпадають під вплив ризиків. Види ризиків за джерелами небезпеки і їх походженням. Види ризиків за кількісними параметрами.

Управління ризиком та його основні етапи. Роль ризик - менеджменту у виявленні, розпізнаванні, ідентифікації та визначенні методів впливу на ризик.

Тема 4. Розрахунок страхових тарифів

Роль страхового тарифу в обчисленні страхових внесків. Структура страхового тарифу. Брутто-ставка. Нетто-ставка. Зміст навантаження до нетто-ставки.

Основні принципи встановлення страхового тарифу. Підтримання еквівалентності інтересів страхових партнерів. Забезпечення доступності страхових тарифів. Значення стабільності розмірів страхових тарифів впродовж тривалого часу.

Принципи диференціації страхових тарифів в залежності від конкретних умов страхування.

Тема 5. Страховий ринок України і його характеристика

Поняття страхового ринку. Об'єктивна основа страхового ринку, умови формування і функціонування страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Роль посередників: страхових агентів і брокерів.

Загальна характеристика становлення і розвитку страхового ринку України. Особливості окремих етапів розвитку.

Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків і страхувальників. Специфічні ознаки споживної і мінової вартості страхової послуги.

Перспективи розвитку страхового ринку в Україні.

Змістовий модуль 2. Особливості організації страхування та фінансової діяльності страховиків

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності. Правове регулювання страхової діяльності в Україні. Шляхи наближення законодавчої й нормативної бази страхування до міжнародних стандартів.

Державний нагляд за страховою діяльністю. Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю. Реєстрація та ліцензування страховиків.

Проблеми та напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.

Тема 7. Об'єкти та види страхування

Страхування життя і його основні види. Змішане страхування життя. Довічне страхування. Страхування до одруження. Страхування пенсій (ренти). Обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Страхування від нещасних випадків на транспорті, військовослужбовців та працівників ризикових професій. Медичне страхування.

Страхування майна юридичних осіб: суб'єкти й об'єкти страхування, страхові події, порядок укладання договорів, умови відшкодування збитків. Страхування технічних ризиків. Страхування транспортних засобів: автомобільного та іншого наземного, морського, авіаційного транспорту. Страхування вантажів. Страхування майна громадян: будівель і споруд, тварин, домашнього та іншого майна.

Відповідальність як об'єкт страхових відносин. Необхідність і особливості страхування відповідальності. Види і форми страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Страхування професійної відповідальності. Страхування цивільної відповідальності підприємств.

Тема 8. Перестраховання і співстраховання

Необхідність і сутність перестраховання, стан і перспективи його розвитку. Суб'єкти перестраховання. Ринки перестраховання. Вимоги, що ставляться до перестраховання ризиків у нерезидентів.

Методи перестраховання. Факультативне перестраховання. Облігаторне перестраховання. Факультативно-облігаторне перестраховання. Порівняльний аналіз методів перестраховання.

Непропорційне перестраховання: на базі ексцеденту збитку, на базі ексцеденту збитковості.

Співстраховання й механізм його застосування.

Тема 9. Доходи, витрати і прибуток страховика

Склад доходів страховика. Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії, порядок їх визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів. Доходи за надані різного роду послуги.

Витрати страховика: їх склад і економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум і страхового відшкодування. Витрати на утримання страхової компанії. Інші витрати страховика.

Прибуток страховика. Визначення прибутку від страхової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності. Розподіл прибутку.

Тема 10. Фінансова надійність страховика

Поняття фінансової надійності страховика та значення останньої. Формування збалансованого страхового портфеля. Відбір ризиків. Тарифна політика. Перестраховання як метод забезпечення фінансової надійності.

Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Технічні резерви, їх склад. Показники платоспроможності. Фактичний і нормативний запас платоспроможності, порядок їх обчислення.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Модуль 1														
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхування														
Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування	10	4	2		1	3	10	2	-		1	7		
Тема 2. Класифікація страхування	9	2	2		1	4	9	-	2		1	6		
Тема 3. Страхові ризики і їх оцінка	9	2	2		1	4	9	-	-		1	8		
Тема 4. Розрахунок страхових тарифів	9	2	2		1	4	9	-	2		1	6		
Тема 5. Страховий ринок України і його характеристика	10	4	4		1	1	10	2	-		1	7		
Разом за змістовим модулем 1	47	14	12		5	16	47	4	4		5	34		
Змістовий модуль 2. Особливості організації страхування та фінансової діяльності страховиків														
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	9	2	2		1	4	9	-	-		1	8		
Тема 7. Об'єкти та види страхування	14	6	6		1	1	14	2	2		1	9		
Тема 8. Перестраховання і співстрахування	10	4	2		1	3	10	-	-		1	9		
Тема 9. Доходи, витрати і прибуток страховика	10	2	4		1	3	10	2	-		1	7		
Тема 10. Фінансова надійність страховика	10	2	4		1	3	10	-	2		1	7		
Разом за змістовим модулем 2	53	16	18		5	14	53	4	4		5	40		
Усього годин	100	30	30		10	30	100	8	8		10	74		
Модуль 2														
ІНДЗ	20	-	-	-	20	-	20	-	-		20	-		
Усього годин	120	30	30	-	30	30	120	8	8		30	74		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування	2	-
2	Тема 2. Класифікація страхування	2	2
3	Тема 3. Страхові ризики і їх оцінка	2	-
4	Тема 4. Розрахунок страхових тарифів	2	2
5	Тема 5. Страховий ринок України і його характеристика	4	-
6	Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	2	-
7	Тема 7. Об'єкти та види страхування	6	2
8	Тема 8. Перестраховання і співстраховання	2	-
9	Тема 9. Доходи, витрати і прибуток страховика	4	-
10	Тема 10. Фінансова надійність страховика	4	2
	Разом	30	8

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливим видом освітнього процесу, що дозволяє закріпити отримані під час аудиторних занять теоретичні знання, відпрацювати практичні навички та доопрацювати питання, що не знайшли детального розгляду в аудиторії. Цей вид навчальної роботи є важливою складовою освітнього процесу, що має безпосередній вплив на зміст та глибину засвоєння програмного матеріалу здобувачами вищої освіти.

Метою самостійної роботи з навчальної дисципліни «Страховання» є засвоєння в повному обсязі матеріалу навчальної програми дисципліни шляхом поглибленого вивчення і систематизації набутих теоретичних знань та формування у здобувачів вищої освіти загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця.

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачено такі види самостійної роботи здобувачів вищої освіти: підготовка до практичних занять, що полягає в опрацюванні лекційного матеріалу, вивченні рекомендованої літератури, підготовці доповідей на основі пошуку та огляду наукових публікацій за заданою проблематикою дисципліни, поглибленому опрацюванні окремих лекційних тем або питань; підготовка до поточного та підсумкового контролю знань, що полягає в опрацюванні контрольних запитань, питань для самодіагностики, самостійному опрацюванні теоретичного матеріалу за зазначеною тематикою; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до заліку та семестрового іспиту.

Самостійна робота з навчальної дисципліни передбачена навчальним планом і забезпечується навчальними посібниками, конспектом лекцій, періодичною і науковою літературою.

Виконання самостійної роботи в повному обсязі дає можливість набуття досвіду управління діяльністю страхової організації.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування	3	7
2	Тема 2. Класифікація страхування	4	6
3	Тема 3. Страхові ризики і їх оцінка	4	8
4	Тема 4. Розрахунок страхових тарифів	4	6
5	Тема 5. Страховий ринок України і його характеристика	1	7
6	Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	4	8
7	Тема 7. Об'єкти та види страхування	1	9
8	Тема 8. Перестраховання і співстраховання	3	9
9	Тема 9. Доходи, витрати і прибуток страховика	3	7
10	Тема 10. Фінансова надійність страховика	3	7
	Разом	30	74

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає написання реферату на задану тему. При виконанні завдання обов'язковим є: сформулювати цілі, ідею, зробити висновки та вказати перелік джерел, що використовувались для його підготовки. Зокрема, студентам пропонується написати **реферат** на одну із тем:

1. Економічна природа страхування: організаційно-економічні аспекти сутності.
2. Страхування та його роль у соціально-економічних процесах.
3. Страховий ринок України: тенденції та перспективи розвитку.
4. Проблеми та напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.
5. Витоки страхування та еволюція його розвитку.
6. Історичні аспекти становлення вітчизняного страхового ринку.
7. Розвиток форм і видів страхування в Україні в умовах сучасних викликів.
8. Перестраховання як чинник збільшення місткості вітчизняного страхового ринку.
9. Особливості становлення та перспективи розвитку майнового страхування в Україні.
10. Стан та перспективи розвитку особистого страхування в Україні.
11. Страхування відповідальності в Україні: реалії та перспективи розвитку.
12. Актуальні питання розвитку системи ризикового добровільного особистого страхування в Україні.
13. Проблеми та перспективи розвитку медичного страхування в Україні.
14. Страхування від нещасних випадків: проблеми та перспективи розвитку.
15. Формування ринку страхування життя в Україні: проблеми та шляхи розв'язання.
16. Проблеми та перспективи розвитку обов'язкових видів страхування.
17. Формування ринку майнового страхування в Україні: проблеми та шляхи розв'язання.
18. Страхування туристичних ризиків: стан і перспективи розвитку.
19. Основні види та особливості проведення страхування транспортних ризиків.
20. Перспективи міжнародної інтеграції страхового ринку України.
21. Іноземний капітал на страховому ринку України.
22. Посередники на страховому ринку України та їх роль у реалізації страхових послуг.
23. Зарубіжний досвід страхування професійної відповідальності.

24. Проблеми та перспективи розвитку страхування ризиків туристичних підприємств в Україні.
25. Актуарні розрахунки та їх роль у забезпеченні розвитку страхування.
26. Історія розвитку перестраховування.
27. Розвиток нових технологій у страхуванні в умовах цифровізації.
28. Об'єднання страховиків на страховому ринку України.
29. Фінансова надійність страховика: методи забезпечення.
30. Ліга страхових організацій України та її роль в формуванні страхового ринку.
31. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення.
32. Стан розвитку страхування відповідальності роботодавців.
33. Тенденції розвитку страхування відповідальності товаровиробників.
34. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
35. Особливості формування страхового інтересу суб'єктів підприємництва.

Під час виконання ІНДЗ необхідно розкрити зміст вибраної теми і показати глибокі знання сучасних літературних джерел. Викладання теорії має відповідати сучасному рівню розвитку економічної науки, що висвітлено в новій економічній літературі. Кожну тему ІНДЗ потрібно розглядати з позиції теоретичних положень, супроводжувати аналізом статистичних даних, викладами її практики господарювання. Важливо показати вміння самостійно робити правильні висновки на основі вивченої літератури, зібраного, опрацьованого й узагальненого конкретного матеріалу.

ІНДЗ може бути оцінено від 0 до 20 балів. Оцінка за теоретичну частину становить до 40 % максимальної кількості балів за НДЗ, за ілюстративну частину – до 40%, за захист роботи – до 20 %.

10. Методи навчання

В рамках вивчення дисципліни передбачається проведення лекцій з використанням сучасних інформаційних технологій, використання інтерактивних методів у процесі обговорення питань семінарського заняття (мікрофон, прес-метод, мозкова атака, акваріум та ін.), засобів самостійної та індивідуальної роботи студентів.

11. Методи контролю

Для забезпечення оцінювання здобувачів вищої освіти проводиться поточний (оцінювання під час семінарських занять, тестування, оцінка за реферат) та підсумковий (залік) контроль.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною системою	Оцінка за системою в УДПУ
A	ВІДМІННО Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію (наукова література,	зараховано	90-100

	газетно-журнальні публікації, Інтернет, мультимедійні програми тощо), виявляє власне ставлення до неї, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ, самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдаровання і нахили.		
В	ДУЖЕ ДОБРЕ Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен самостійно опрацювати навчальний матеріал, але потребує консультацій з викладачем; виконує творчі завдання.		82-89
С	ДОБРЕ Студент знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень. Студент здатний самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності.		75-81
Д	ЗАДОВІЛЬНО Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію.		69-74
Е	ДОСТАТНЬО Студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу, здатний повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабко орієнтується в поняттях; має фрагментарні навички в роботі з підручником; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.		60-68
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт	незараховано	35-59

	вивчення; виявляє здатність елементарно викласти думку; може усно відтворити кілька термінів, явищ без зв'язку між ними.		
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс. Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.		1-34

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання і самостійна робота											Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					ІНДЗ	10	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20		
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7			

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Рекомендована література

Основна

1. Внукова Н. М., Временко Л. В., Успенко В. І. Страхування: теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків : Бурун Книга, 2009. 655 с.
2. Вовчак О. Д. Страхування : навч. посіб. Львів: Новий світ, 2000, 2006. 480 с.
3. Долгошея Н. О. Страхування в запитаннях та відповідях. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 316 с.
4. Журавель Т. М., Нагайчук Н. Г. Страхування у схемах : навч. посіб. Львів : Новий світ-2000, 2020. 389 с.
5. Плиса В. Й. Страхування : навч. посіб. Київ: Каравела, 2008. 392 с.

Допоміжна

1. Базилевич В. Д. Страхова справа. Київ : Знання, 2008. 351 с.
2. Безугла В.О. Страхування : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 580 с.
3. Беручка В. О. Страхування. Київ : ЦУЛ, 2008. 580 с.
4. Білик О. І., Хім М. К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 231 с.
5. Вінницька О. А., Мельничук Ю. М., Чвертко Л. А. Страховий ринок як детермінанта економічного зростання України. *Фінансове забезпечення стратегії економічного зростання України* : колективна монографія / за ред. М. А. Слатвінського. Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2019. С. 8-116. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/14232>
6. Внукова Н. М., Временко Л. В., Успенко В. І. Страхування: теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків : Бурун Книга, 2009. 655 с.
7. Вовчак О. Д. Страхування : навч. посіб. Львів : Новий світ-2000, 2004. 479 с.
8. Жабинець О. Й., Цюпка І. В., Томаневич Л. М. Страхування : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів, 2010. 259 с.
9. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Страхування: термінологічний словник. 2-ге вид., випр. та доп. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2002. 104 с.
10. Залетов О. М. Страхування : навч. посіб. Київ : Міжнародна агенція «BeeZone», 2003. 304 с.
11. Заруба О. Страхова справа: підручник. К. : Товариство «Знання», КОО, 1998. 321 с.
12. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
13. Непочатенко О. О., Гайдай В. І., Хлівна І. В. Страхування: навч. посіб. Умань, 2011. 258 с.
14. Нечипорук Л. В. Теорія та практика страхового ринку в Україні: монографія. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 300 с.
15. Павленко В. Страховий бізнес України. Київ : Арт-Медіа, 2009. 111 с.
16. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
17. Русул Л. В., Федішин М. П., Лаврук Н. А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 286 с.
18. Рябенко Г. М., Сіренко Н. М., Кравченко А. С. Страхування : навч. посіб. Миколаїв : МНАУ, 2014. 399 с.
19. Страхові послуги : підручник / керівник авт. кол. й наук. ред С. С. Осадець і доц. Т. М. Артюх. Київ : КНЕУ, 2007. 464 с.
20. Страхування : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2008. 1019 с.
21. Страхування : підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред С.С. Осадець, д.е.н., проф. Вид. 2-ге., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2002. 528 с.
22. Страхування : практикум : навч. посіб / В. Д. Базилевич та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : Знання, 2011. 607 с.
23. Страхування: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / Внукова Н. М., Успенко В. І., Временно Л. В. та ін. Харків : Бурун Книга, 2003. 231 с.
24. Страхування: теорія та практика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Внукова Н. М. та ін. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків : Бурун Книга, 2009. 655 с.
25. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. / Л. В. Русул, М. П. Федішин, Н. А. Лаврук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Ф-т фінансів, підприємництва та обліку. - Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 286 с. Фурман В. М. Страхування : теоретичні засади та стратегія розвитку : монографія. Київ : Наук. думка, 2006. 334 с.
26. Чвертко Л. А. Проблеми забезпечення інклюзивності страхування в умовах сучасних викликів. *Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери* : Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 9 грудня 2021 р., м. Кропивницький.

27. Чвертко Л. А. Проблеми та напрями підвищення фінансової інклюзії на страховому ринку України. *Фінансово-економічні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в період становлення інноваційної економіки*: збірн. наук. прац. Всеукр. наук.-практ. конф., Ч. 1, 10 лист. 2022 р., Кривий Ріг : Криворізький національний університет, 2022. С. 405-410.

28. Чвертко Л. А., Вінницька О. А., Корнієнко Т. О. Страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічні горизонти*. 2019. № 1 (8). С. 53-62. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(8\).2019.175420](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(8).2019.175420)

29. Чвертко Л. А., Вінницька О. А., Корнієнко Т. О. Стан та проблеми розвитку туристичного страхування в Україні. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2020. Вип. 16. Т. 1. С. 58-67. DOI: 10.15330/apred.1.16.58-67

30. Чвертко Л. А., Корнієнко Т. О., Вінницька О. А. Фінансова інклюзія на страховому ринку України: передумови та чинники формування. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18. Т. 2. С. 146-158. DOI: 10.15330/apred.2.18.146-158

31. Чвертко Л.А. Страхові послуги. Умань, 2011. 174 с.

32. Chvertko L. Financial instruments of social protection of internally displaced persons in Ukraine. *Problems of Financial Support for Social and Economic Development in the Context of Contemporary Challenges and Threats* : collective monograph / Mykola Biloshkurskyi, Liudmyla Chvertko et al. ; MES Ukraine, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Department of Finance, Accounting and Economic Security, Public Organisation "Association of Ukrainian Educators and Researchers" ; edited by Maksym Slatvinskyi. Praha: OKTAN PRINT, 2022. Pp. 102-132. URL: <https://www.oktanprint.cz/p/problems-of-financial-support/>

33. Chvertko L., Korniienko T., Vinnytska O. Digitalization of insurance business as an effective risk management lever. *Sciences of Europe*. 2022. № 89. Vol. 1. Pp. 7-11. URL: <https://www.europe-science.com/wp-content/uploads/2022/03/Sciences-of-Europe-No-89-2022.pdf>

34. Chvertko L., Melnychuk Yu. Financial potential of the insurance market: theoretical and practical aspects of development. *Financial and security policies for sustainable development*: collective monograph, edited by M. A. Slatvinskyi. Praha: OKTAN PRINT, 2021. Pp. 76-136. DOI: <https://doi.org/10.46489/faspsfd-12>

35. Chvertko L., Melnychuk Yu. Innovative aspects of forming an inclusive environment in the field of insurance. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Turystyki i Ekologii*. 2022. Т. 21. R. XI. № 1. S. 17-31.

36. Chvertko L., Vinnytska O., Korniienko T. Inclusive orientation of the development of the insurance market of Ukraine in the conditions of digitalization of the economy. Conferința științifică internațională «Strategii și politici de management în economia contemporană», (ediția a 7-a), 9-10 iunie 2022 / scientific committee: Cotelnic Ala (chairman) [et al.] ; organizing committee: Negru Ion (chairman) [et al.]. Chișinău : ASEM, 2022. P. 354-360. https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/2395/CHVERTKO%20Liudmyla_VINNYTSKA_RYZHKOV_Conferinta%20ICSPM%202022%20FINAL%20%289-10%20iunie%202022%29.pdf?sequence=3&isAllowed=y

37. Melnychuk Yu. N., Vinnytska O. A., Chvertko L. A. Management of financial results of insurance companies as an activator of the innovation-investment process. *Economies' Horizons*. 2019. № 3(10). Pp. 4-10. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(10\).2019.195644](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(10).2019.195644)

38. Reznik N., Slatvinskyi M., Chvertko L., Kyrlyuk I., Demchenko T., Kosmidailo I. Insurance Instruments in Covering Foreign Economic Risks of an Enterprise: Ukrainian Experience. *Digitalisation: Opportunitits and Challenges for Business. Lecture Notes in Networks and Systems*, Springer. 2023. Vol. 620. P. 356-367. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-26953-0_34 (Scopus).

15. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційний сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Ліга страхових організацій України. Офіційний сайт. URL: <http://uainsur.com/>.
4. Міністерство економіки України. Офіційний сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
5. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Офіційний сайт. URL: <https://mtsbu.ua/ua/>.
6. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>.
7. Національний інститут стратегічних досліджень. Офіційний сайт. URL: <http://www.niss.gov.ua>
8. Українське агентство фінансового розвитку. Офіційний сайт. URL: <http://www.ufin.com.ua>
9. Forinsurer – онлайн-журнал про технології страхування. Офіційний сайт. URL: <https://forinsurer.com/>.